

Силабус
навчальної дисципліни
«Лінгвістичний аналіз: практикум»

2023-2024 навчальний рік

Освітня програма «Середня освіта (українська мова і література)»
Спеціальність 014 Середня освіта Предметна спеціальність: 014.01 українська мова і література
Галузь знань 01 Освіта /Педагогіка
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни вибіркова

Викладач	Валентина ЮНОСОВА
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/ffsk/structure-ffsk/kaf-ukr-mova/composition-kaf-ukr-mova/yunosova/
Контактний тел.	0665323492
Е-mail викладача:	yunosova@i.ua
Графік консультацій	четвер, 11.10-12.25

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Форма навчання	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
3/90 год.	очна (денна)		24	66	залік
	заочна (дистанційна)				

Семестр: весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: сучасна українська мова, лінгвістичний аналіз, текст, засоби виразності, стиль, художній образ, мовні одиниці

Мета та предмет курсу:

Метою викладання навчальної дисципліни «Лінгвістичний аналіз: практикум» є практичне осмислення теоретичної проблеми тексту всіх функціональних стилів української мови, особливо художнього тексту. Предметом лінгвістичного аналізу тексту є виділення і характеристика системи рівневих мовних одиниць, що організують спеціально відібрані уривки літературних і публіцистичних творів, які вивчаються в середній школі. В обсяг курсу входить лінгвістична характеристика всіх мовних одиниць, наявних у структурі аналізованих текстів, починаючи з елементарних – фонем – і завершуючи синтаксемами, причому в аналізі художніх текстів необхідно спинитися й на мовностилістичних виразально-зображальних засобах.

Основним завданням вивчення дисципліни є

виявлення шляхом комплексного лінгвістичного аналізу системи естетичних співфункцій усіх мовних одиниць і їхніх категорій, що беруть участь у створенні системи художніх образів у певному тексті. Вивчення словесної образної системи літературно-художнього твору включає аналіз усіх засобів і способів та форм словесного мистецтва, мовностилістичної структури образів – лірики, драми, роману і повісті, тобто всю лінгвістичну структуру літературно-художнього твору, щоб в аналізі форми побачити зміст.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **знати**:

- 1) систему естетичних співфункцій усіх мовних одиниць і їхніх категорій, що беруть участь у створенні системи художніх образів у певному тексті;
- 2) засоби і способи та форми словесного мистецтва, мовностилістичної структури образів – лірики, драми, роману і повісті, тобто всю лінгвістичну структуру літературно-художнього твору.
- 3) мовні та літературні явища, спостережені в тексті.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **вміти**:

- 1) виявляти шляхом комплексного лінгвістичного аналізу системи естетичних співфункцій усіх мовних одиниць і їхніх категорій, що беруть участь у створенні системи художніх образів у певному тексті;
- 2) аналізувати всі засоби і способи та форми словесного мистецтва, мовностилістичної структури образів.
- 3) досліджувати мовні та літературні явища, розв'язувати практичні завдання.

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
<p>ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі середньої освіти або в процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій і методів освітніх наук, і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в основній середній школі.</p> <p>ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p>	<p>ПРЗ 1. Знає сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови.</p> <p>ПРЗ 2. Обізнаний із елементами теоретичного й експериментального (пробного) дослідження в професійній сфері та методами їх реалізації.</p> <p>ПРЗ 3. Знає основні функції й закони розвитку мови як суспільного явища, різнорівневу (системну) організацію української мови та її норми, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний</p>

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 8. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ЗК 10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ФК 5. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови в закладах середньої освіти, практиці навчання української мови.

ФК 6. Здатність вільно володіти українською мовою, адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетентності в процесі фахової і міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.

ФК 8. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній та письмовій формах українською мовою, володіти методикою розвитку мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.

ФК 10. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні, використовувати різні методи й методики аналізу тексту.

ФК 11. Здатність власною державницькою позицією, особистою мовною культурою, ерудицією, повагою й любов'ю до української мови, літератури, історії виховувати національно свідомих громадян України.

ФК 16. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання перспективного практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації навчально-виховних

дискурс художньої літератури й сучасності.

ПРУ 1. Уміє працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), видобувати, обробляти й систематизувати інформацію, використовувати її в освітньому процесі.

ПРУ 2. Володіє комунікативною мовленнєвою компетентністю з української мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти), здатний удосконалювати й підвищувати власний компетентнісний рівень.

ПРУ 5. Порівнює мовні факти, явища, визначає їхні подібності й відмінності.

ПРУ 7. Володіє основами професійної культури, має здатність створювати й редагувати тексти фахового змісту.

ПРК 1. Формує комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, учнями (вихованця-ми) та їхніми батьками із дотриманням етичних норм спілкування, принципів толерантності, творчого діалогу, співробітництва та взаємоповаги до всіх учасників освітнього процесу.

ПРК 2. Ефективно спілкується в науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування

цілей.

ФК 17. Здатність розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

Зміст курсу:

Тема 1. Лінгвістичний аналіз тексту як філологічна наука і навчальна дисципліна. Предмет і завдання лінгвістичного аналізу. Різновиди лінгвістичного аналізу тексту. Методи і прийоми лінгвістичного дослідження. Текст у лінгвістиці та інших філологічних дисциплінах. Лінгвістичні класифікації текстів.

Тема 2. Фонетичні засоби виразності. Звукопис як система звукового інструментування, спрямована на створення звукового образу. Найпоширеніші засоби звукопису в художніх текстах: асонанс, алітерація, ономатопея та звуковідтворення. Ритмізація прози як один із важливих фоностилістичних засобів.

Тема 3. Лексичні засоби виразності. Лексична структура образу. Функції колористичної лексики. Засоби словотвору. Лексика обмеженого використання. Семантичні групи загальноживаної лексики: синоніми, антоніми, омоніми, пароніми. Найпоширеніші в художній літературі тропи: епітет, порівняння, метафора, метонімія, персоніфікація, гіпербола, літота, іронія тощо.

Тема 4. Фразеологічні засоби виразності. Групи фразеологізмів за джерелами виникнення та стилістичним використанням. Експресивно-стилістичні можливості книжних фразеологізмів. Стилістичні можливості розмовно-побутових фразеологізмів.

Тема 5. Синтаксис художнього мовлення. Форма розповіді та її зображальні властивості. Мовлення оповідача, невласне авторське й невласне пряме мовлення. Внутрішній монолог, діалог, полілог. Художній потенціал однорідних членів речення. Порядок слів і поетичні фігури: анафора, епіфора, повтор слів, коло строфи, градація, антитеза, риторичне питання.

Тема 6. Графічні засоби виразності. Пунктуаційні засоби в графічній композиції тексту: коми, крапки, тире, знак питання, знак оклику. Графічне виділення рідною мовою. Графон як виразник різноманітних типів мови. Велика літера як емоційно-стилістичний і семантико-стилістичний засіб. Голофразис. Іншомовна графіка. Лапки. Ізвірш. Інші способи графічного виділення.

Методи навчання: словесні (бесіда, навчальна дискусія), наочні (спостереження, ілюстрування), практичні (вправи різних типів, комплексні контрольні завдання), індивідуальна дослідницька робота студентів.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): від студента очікується здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної роботи.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: персональний комп'ютер, проектор, екран / інтерактивна дошка.

Система оцінювання та вимоги:

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролів. Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання - практичні заняття і самостійна робота (70+30=100), і вираховується за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять. При оцінюванні на практичних заняттях враховується активна участь студентів у занятті, здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної роботи.

Таблиця 1. Максимальна вага поточного контролю в балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах	Частина підсумкової оцінки у балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		100	100
Практичні заняття	70		
Самостійна робота	30		

Таблиця 2. Розподіл набраних здобувачем вищої освіти балів під час поточного контролю

Види робіт	Кількість набраних балів						
	незадовільно		задовільно		добре		відмінно
	1-34	35-49	50-57	58-64	65-77	78-89	90-100
	F	FX	E	D	C	B	A
	не зараховано		зараховано				
Практичне заняття 1	2	3,1	3,6	4	4,6	5,25	5
Практичне заняття 2	2	3,1	3,6	4	4,6	5,25	5
Практичне заняття 3	2	3,1	3,6	4	4,6	5,25	6
Практичне заняття 4	2	3,1	3,6	4	4,6	5,25	6
Практичне заняття 5	2	3,1	3,6	4	4,6	5,25	6
Практичне заняття 6	2	3,1	3,6	4	4,6	5,25	6
Практичне заняття 7	2	3,1	3,6	4	4,6	5,25	6
Практичне заняття 8	2	3,1	3,6	4	4,6	5,25	6
Практичне заняття 9	2	3,3	3,8	4	4,8	5,25	6

Практичне заняття 10	2	3,3	3,8	4	4,8	5,25	6
Практичне заняття 11	2	3,3	3,8	4	4,8	5,25	6
Практичне заняття 12	2	3,3	3,8	5	4,8	5,25	6
Разом	24	38	44	49	56	63	70
Самостійна робота	10	11	13	15	21	26	30
Разом максимальна кількість набраних балів	34	49	57	64	77	89	100

Узагальнені критерії оцінювання:

- «відмінно/А», 90–100 балів – здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, уміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, уміє використовувати набуті компетентності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування й нахили;
- «добре/В», 78–89 балів – здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв’язує вправи й задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна;
- «добре/С», 65–77 балів – здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, у цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок;
- «задовільно/Д», 58–64 бали – здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання й розуміння основних положень; із допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих;
- «задовільно/Е», 50–57 бали – здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні (обсяг набутих компетентностей здобувача відповідає мінімальним критеріям);
- «незадовільно/FX», 35–49 балів – здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу (до 20 %);
- «незадовільно/F», 1–34 бали – здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання й відтворення окремих фактів, елементів, об’єктів.

Таблиця 4. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу,	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю

	практику		
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
78-89	добре		B (дуже добре)
65-77			C (добре)
58-64			задовільно
50-57	E (достатньо)		
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34	незадовільно		F (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

Список рекомендованих джерел

Базова

1. Єщенко Т. А. Лінгвістичний аналіз тексту: навч. посіб. Київ: Академія, 2009.
2. Єщенко Т. А. Лінгвістичний аналіз тексту: навч. посіб. для студентів. Донецьк: ДІСО, 2005.
3. Єщенко Т. А. Робочий зошит для самостійної роботи студентів з лінгвістичного аналізу тексту. Донецьк: ДІСО, 2005.
4. Загнітко А. П. Лінгвістика тексту: навч. посіб. Донецьк: Юго-Восток, 2007.
5. Ковалик І. І., Мацько Л. І., Плющ М. Я. Методика лінгвістичного аналізу тексту: посібник для студ. Київ: Наука, 1984.
6. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: навч. посіб. Київ: Знання, 2008.
7. Лінгвістичний аналіз. Практикум: навч. посібник / за ред. Г. Р. Передрій. Київ, 2005.

Допоміжна

1. Абрамович С. Д., Чикаркова М. Ю. Мовленнєва комунікація: Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004.
2. Варт Р. Від твору до тексту // Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. Львів: ЛітОпис, 1996.
3. Плющ М. Я. Лінгвістичний аналіз тексту // Українська мова: Енциклопедія. Київ: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2000.
4. Різун В. В., Мамалига А. І., Феллер М. Д. Нариси про текст (теоретичні питання комунікації і тексту). Київ: Вид-во КДУ, 1988.

Словники

1. Новий тлумачний словник української мови: В 4-х томах. Т. 1–4. К., 1998.
2. Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничука. 2-е вид., випр. і доп. Київ: Головна редакція УРЕ, 1985. 966 с.
3. Словник труднощів української мови / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Рад. школа, 1989. 336 с.

4. Українська мова. Енциклопедія / редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін. 2-е вид., випр. і доп. Київ: *Українська енциклопедія*, 2004. 824 с.

10. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ (www.bdpu.org/library)
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua>)
3. Лінгвістичний портал з української мови (<http://www.mova.info>)
4. Портал української мови та культури (<http://www.slovnyk.net>)